

AALBORG UNIVERSITET
Socialrådgiveruddannelsen

Forside

Eksamensopgave

Semester:	7. Semester
Modul:	Modul 13
Gruppenr.:	Gruppe nr. 36
Antal anslag:	94.329 anslag
Titel:	Bachelor projekt 7. Semester – LGBT+ og deres tilknytning til socialrådgiverfaget
Dato:	01.01.2025
Vejleder:	Steffen Ernø

Navn:	Cecilie Rostgaard Nielsen
Studentmail:	Ceciln21@student.aau.dk

Indholdsfortegnelse

Abstract	4
Indledning.....	5
Problemfelt	7
Problemformulering	7
Problemformuleringens relevans.....	8
Metodeafsnit	9
<i>Den Hermeneutiske metode</i>	9
<i>Den kvalitative metode</i>	10
<i>Interview form</i>	11
<i>Mit valg af informant</i>	11
<i>Opmærksomheds punkter i indhentningen af empiri</i>	13
Teori	15
<i>Målgruppe</i>	15
<i>Den bio-psyko-sociale model og Maslows behovshierarki</i>	15
<i>Stigma og anerkendelse</i>	18
<i>Kommunikation</i>	19
Analyse	21
<i>Præsentation af informant</i>	21
<i>Det sociale arbejdes sammenhæng med LGBT+</i>	22
Identitet	23
Maslows behovshierarki	24
<i>Samtaler og kommunikation i det sociale arbejde med LGBT+ personer</i>	25
Stigma	25
Anerkendelse	28
Kommunikation	31
<i>Fremtiden, værktøjer og uddannelse indenfor socialt arbejde og LGBT+ området</i>	33
Uddannelse	33
Værktøjer	35
Fremtiden	36
Diskussion	38
<i>Community arbejde inden for LGBT+</i>	38
<i>Undervisning i seksualitet, kønsidentitet og LGBT+ på socialrådgiveruddannelsen</i>	40

AALBORG UNIVERSITET
Socialrådgiveruddannelsen

<i>Fremtiden for socialrådgiverfaget samt uddannelsen i forbindelse med seksualitet, kønsidentitet og LGBT+ området</i>	<i>42</i>
Konklusion.....	46
Litteraturliste	48

Abstract

This paper looks at the connection between social work and LGBT+ and if the social work is rightfully informed on the subject. The paper's purpose is to research if there is enough information on the subject and if not, how we can inform the social workers better on LGBT+. In the analysis there are used different types of material to help analyze the subject. Including recognition theory by Axel Honneth, stigma by Goffman, communication theory by Eide and Eide, and more.

As a result, the paper shows that social work has a connection to the LGBT+ and therefore should be more aware of this topic in their daily work. The solution could be to look at the education of the social workers on LGBT+ as a topic. And overall the social worker should be more informed on working with people of the LGBT+.

Indledning

I det sociale arbejde møder man mange forskellige målgrupper af personer. Men er man som socialrådgiver udrustet nok til at kunne håndtere dette? Er socialrådgiveruddannelsen god nok til at præsentere minoritetsgrupper som LGBT+, sådan at man som socialrådgiver står med en faglig baggrund for sit arbejde med LGBT+ personer?

I Danmark er der omkring 2 % homoseksuelle, 2,6 % biseksuelle og 0,54 % transkønnede personer (Greve, mf. 2022). LGBT+ personer eksisterer i Danmark i en større gruppe af mennesker. Nogle LGBT+ personer oplever at være ensomme, hadet og have andre følelser på baggrund af deres seksualitet eller kønsidentitet. Flere vil have oplevelser som man i socialrådgiverfaget kender som at være sociale problemer herunder misbrug, offer for seksuelle krænkelser, selvmordstruet/selvmodsforsøg og flere andre. Disse problemstillinger er anerkendte som sociale problemer og vil derfor være noget en socialrådgiver har stort fokus på. LGBT+ personer er i større grad i en udsat position for at opleve sociale problemer, som påvirker deres livssituation. Det handler derfor ikke om at LGBT+ personer generelt oplever sociale problemer og man vil ikke kunne sætte det hele i en boks, men man vil kunne argumentere for at de er i en højere risikogruppe end den generelle befolkning.

Som socialrådgivere arbejder man med mange målgrupper af mennesker, men vil ofte møde mennesker der står i en hård situation på nuværende tidspunkt i deres liv. Man vil derfor være nødt til at møde mennesker der hvor de er og med de problemstillinger de oplever i deres liv. Dette er gældende med alle målgrupper, at man som socialrådgiver skal have de faglige ressourcer til at kunne forstå og indgå i en samtale omkring de problemstillinger, en person oplever. Derfor skal en socialrådgiver have viden om mange minoriteter som oplever en højere grad af at være udsat, og det vil derfor også være faglig viden om LGBT+ personer og miljøet.

På nuværende tidspunkt har socialrådgiveruddannelsen ingen yderligere undervisning i og omkring LGBT+ området. Betyder det at socialrådgivere derfor ikke har en faglig viden omkring seksualitet, kønsidentitet og LGBT+?

Denne opgave vil gennem empirisk materiale og relevante teoretiske perspektiver undersøge det sociale arbejdes sammenhæng til LGBT+ person. Fokusset i opgaven vil være på om man som socialrådgiver vil have den relevante og faglige viden omkring LGBT+ miljøet.

Emnet for bachelorprojektet vil være hvordan socialrådgivere kan/har behov for viden om minoriteter og mere specifikt, viden om LGBT+. Derudover vil projektet sætte fokus på det liv som LGBT+ personer lever og hvordan dette netop kan påvirke det arbejde en socialrådgiver har. I forbindelse med at undersøge behovet for om socialrådgivere har den nødvendige faglige viden om LGBT+ personer, vil der ligeledes være fokus på socialrådgiveruddannelsen og den undervisning man modtager. Opgaven vil undersøge behovet for undervisning omkring seksualitet, kønsidentitet og LGBT+ under socialrådgiveruddannelsen og hvorfor det kan være vigtigt. Undersøgelsen skal være med til at tydeliggøre hvorfor og hvordan man kan blive mere informeret som socialrådgiver for LGBT+ emnet. Der vil derfor igennem projektet være forslag til eventuelle muligheder for at udvikle på socialrådgiverfaget som helhed samt socialrådgiveruddannelsen.

Problemfelt

Personer inden for LGBT+ miljøet ses som en udsat målgruppe, og derfor giver det mening at undersøge om det har værdi for os som socialrådgivere at have mere viden for området og målgruppen.

Under uddannelsen til socialrådgiver får vi undervisning i flere forskellige ting, som kan være med til at forberede os på vores kommende arbejde som socialrådgiver. De forskellige ting er blandt andet forskellige udsatte målgrupper, som kan være andre kulturer (nationaliteter), fysiske/psykiske handicappede, hjemløse, udsatte børn samt mange andre. Denne undervisning giver os mulighed for at have større forståelse for mange typer af mennesker. Det som kan undre mig, er, hvorfor vi ikke modtager undervisning inden for målgruppen LGBT+, altså undervisning i seksualitet og kønsidentiteter. Kigger vi netop på dagens Danmark, er mindst 8 % eller omkring 275.000 personer af befolkningen en del af LGBT+ og har derfor en anden seksualitet end heteroseksualitet og/eller anden kønsidentitet end cis-kønnet (LGBT+ Hvad og hvor mange?, 2023). Hvis man for eksempel kigger på hjemløse, er der 5.989 hjemløse i Danmark (Hjemløse i Danmark, s.d). Derfor kan det undre mig, at vores profession ikke skal have undervisning inden for kønsidentitet og seksualitet, når det udgør så stor en befolkningsgruppe.

Kan det derfor være relevant at en socialrådgiver har viden omkring LGBT+ personer for at have større forståelse for de mennesker de møder i deres arbejde? Det virker som et område der kunne være værd og undersøge nærmere.

Problemformulering

Hvordan skal man som socialrådgiver forholde sig til LGBT+ personer og hvordan kan det være et område der er behov for at blive oplyst for socialrådgiveren?

Problemformuleringens relevans

Grunden til problemformuleringen “ Hvordan skal man som socialrådgiver forholde sig til LGBT+ personer og, hvordan kan det være et område der er behov for at blive oplyst for socialrådgiveren?” er relevant, er på baggrund af den eksisterende viden der er i forhold til de sociale problemer, som kan opstå hos LGBT+ personer.

Desuden er netop denne problemformulering relevant, da det på nuværende tidspunkt ikke er et emne man som socialrådgiverstuderende bliver introduceret for under uddannelsen. Som studerende modtager man en bred vifte af viden om flere forskellige målgrupper, for at man kan være forberedt på det arbejdsliv man skal ud og have. Problemformuleringen sætter derfor fokus på, om man som studerende og som professionel socialrådgiver faktisk er udrustet til at kunne udføre arbejdet med borgere inden for LGBT+ miljøet. Den er ligeledes relevant i forhold til at man som socialrådgiver kommer til at arbejde med meget forskellige mennesker, og at man derfor ville kunne stå i en situation hvor man har med et LGBT+ medlem at gøre. I denne situation kan det være relevant at vide nærmere omkring de oplevelser LGBT+ personer har for at få en større forståelse for deres situationer. Derudover er det også relevant for socialrådgiverens forforståelse i og med at man ved mere teoretisk viden om et emne kan gøre at der kommer mindre forforståelse.

Metodeafsnit

Den Hermeneutiske metode

Et gennemløbende tema for denne opgave vil være den hermeneutiske videnskabsteoretiske tilgang, men ikke udelukkende som den klassisk tænkes, men også den kritiske hermeneutik.

Inden forståelsen af den kritiske hermeneutik, er man nødt til at have forståelse for den klassiske hermeneutik også med henblik på netop min problemformulering. Hermeneutikken består i at fortolke den mening som er subjektivt ved at inddrage tanker, forforståelse, meninger og mere (Christensen, 2021). I forhold til LGBT+ handler det derfor om at få indblik i en dybere forståelse af deres livssituation end blot det indlysende. Gennem interview vil der opstå dialog, som kan være altafgørende for at komme nærmere en dybere forståelse af netop det sociale arbejde med LGBT+ personer. Derfor vil opgaven gå bagom og forsøge at undersøge emnet LGBT+ og socialt arbejde som på nuværende tidspunkt ikke er bredt oplyst og derfor ikke er indlysende. Under den hermeneutiske videnskabsteori er metoden den hermeneutiske spiral eller cirkel. Dette handler om at man får en forståelse af noget, i opgaven vil det blandt andet kunne være gennem interview person eller teori/anden empiri. Denne forståelse bliver derefter fortolket af mig som person, men kan ligeledes også være af interviewpersonen. Denne fortolkning skaber derefter en ny forståelse som kan fortolkes endnu engang. Dette kan fortsætte længe og i opgaven vil man ligeledes kunne se denne metode blandt andet når forståelsen af interview analyseres altså fortolkes. Som derefter danner baggrund for en forståelse i diskussionen, som ligeledes fortolkes (Christensen, 2021).

Som nævnt tidligere vil det gennemgående tema for opgaven ikke udelukkende være hermeneutikken, men også den kritiske hermeneutik. Jürgen Habermas var filosof og sociolog forklarer at det ikke udelukkende er det subjektive, men at det også på et objektivt plan er vigtigt at forstå det sociale liv (Christensen, 1994). Den måde man kan se det er ved at anvende den kritiske hermeneutik, her går man ind og undersøger om der er nogle systematiske påvirkninger som mindsker den åbne kommunikation der ville foregå. Et gennemgående tema for denne opgave er at undersøge hvad der sker og hvilke behov der er, men det er lige så meget også at undersøge den bagvedliggende årsag. Herved kommer den kritiske hermeneutik ind over opgaven, da opgaven har en kritisk tilgang til hvorfor netop de forhold opstår hos LGBT+ og det sociale arbejde som opgaven analyserer. Ifølge Habermas handler det om at skabe forståelse gennem sammenhængen mellem det lovmæssige, det åbenlyse og den forståelse der er af det og så til det magtforhold, der

kan opstå i sociale sammenhænge. I denne opgave vil man kunne se at der bliver sat mange spørgsmålstejn i forhold til det systematiske inden for LGBT+ og derfor fremstår den kritiske hermeneutik tydeligt som en videnskabsteoretisk tilgang igennem hele opgaven (Christensen, 1994).

Den kvalitative metode

I dette projekt vil der blive indhentet empiri ved brug af et interview med en ekspert inden for området omkring seksualitet, LGBT+ og socialrådgiverfaget. Dette interview skal være med til at skabe dybere forståelse for emnet omkring LGBT+ og socialrådgiverfaget ved at tale med en person der har undersøgt dette nærmere selv. Derfor vil min indhentning af empiri være baggrund for et kvalitativt forskningsinterview (Engen & Nielsen, 2022). Denne type interview skal til for at skabe indsigt i erfaringer, følelser og tanker omkring emnet LGBT+ og socialrådgiverfaget. Interviewets fokus skal være at finde frem til den information som kan give en specifik viden omkring emnet som helhed. Formålet med at anvende at interviewe en ekspert på området er for at kunne lave en generalisering på området, men som har en analytisk baggrund for den viden man vil indhente. Man vil kunne fortage en analytisk undersøgelse ved at have fokus på at stille generelle spørgsmål som gør at man derfor kan anvende den viden man indhenter som en generaliseret viden for området (Engen & Nielsen, 2022). Den viden som det kvalitative interview vil danne kan oftest forstås på forskellige måder som vil læne sig op ad en videnskabs teoretisk tankegang. Dette vil enten være den fænomenologiske videnskabsteori som betyder at der er fokus på at man skal være dybdegående i det interview man foretager og derved opnår en dyb forklaring på informantens oplysninger (Kvaler & Brinkmann, 2015). Derudover kan det være den socialkonstruktivistiske tankegang hvor man nærmere ser på interviewet som en social handling og at det er noget der kan gøre noget for en situation. Der vil være problemer med at have begge tankegange i forhold til at interviewe informant. Inden for den fænomenologiske tankegang kan en problemstilling være i forhold til informationen som informanten inddrager om denne i virkeligheden er realiteten. Ligeledes inden for den socialkonstruktivistiske vil der kunne opstå problemer i det at lave interviewet ved at man ikke helt kan vide hvad der skaber de fortællinger der kommer frem. Derfor er det vigtigt at når jeg som forsker anvender den kvalitative interview at jeg har en balancegang mellem disse to tilgange og derved kan opnå viden omkring hvad

informantens oplevelser og erfaringer er samtidigt med at man har fokus på at den situation man sidder i, kan forme det man får ud af interviewet (Kvaler & Brinkmann, 2015).

Interview form

I udarbejdelsen af et interview er der brug for at have en strategi til strukturen. Det handler om at kigge på om det er mest relevant at anvende en høj eller lav struktur i ens interview (Ingemann, Kjeldsen. mf, 2018). På den ene side kan man anvende et løst struktureret interview hvor man på forhånd har forberedt nogle overordnede emner som interviewet skal indeholde. Man giver derfor interview personen mulighed for at tage styringen i forhold til hvad de gerne vil snakke om inden for emnerne. På den anden side har vi det struktureret interview hvor der er lavet meget klare tydelige spørgsmål, som man under interviewet ikke går væk fra, men holder sig kontant til de spørgsmål der er skrevet ned på forhånd. Udover disse to sider af et interview kan man ligeledes anvende et semi-struktureret interview (Ingemann, Kjeldsen. mf, 2018). Dette er hvad der vil blive anvendt i dette projekt, hvor der vil blive angivet en retning for interviewet. Men det betyder ikke at andre muligheder for at snakke om andet relevant som kan komme frem.

Mit valg af informant

Starten på indhentning af empiri og brug af informanter gik i gang kort tid efter bachelorprojektet gik i gang. Jeg startede min bachelor med det udgangspunkt at jeg ville gå ud fra en vinkel omkring lokalsamfundsarbejde inden for LGBT+ området, og at jeg ville undersøge hvad dette kunne gøre for det sociale arbejde. Derfor valgte jeg at kontakte Buens Bogcafé, som er en boghandel- og café der er rettet mod LGBT+ personer. Hos dem havde jeg planer om at gerne ville interviewe indehaverne for netop at forstå hvordan de arbejder sammen med LGBT+ personer. Dette kunne ikke lade sig gøre og jeg måtte derfor ændre retning i forhold til hvem jeg kunne snakke med.

Jeg kontaktede derfor Aalborg Pride den 10.10 som hurtigt vendte tilbage ved at ringe mig op. Den ansatte hos Aalborg Pride fortalte omkring de ville være meget interesseret i at skulle deltage i min bachelor undersøgelse og hun syntes jeg skulle tale med et par personer hos dem. Hun havde derudover også flere ideer om andre muligheder som jeg ville kunne bruge i min bachelor, da hun står tættere på dem og derfor kan have større chance for at kontakte dem. Det var blandt andet LGBT Danmark, Mangfoldighedsudvalget i Aalborg kommune mm. Vi aftale at hun snakkede med nogle af

de andre ansatte om hvornår det ville give mening for dem og så ville hun vende tilbage med hvornår det ville passe dem. Jeg ville ligeledes sende dem en overordnet Interview guide så de kunne få en ide om hvad det er jeg gerne vil have besvaret så de kunne forberede sig på det. Derfor gik jeg i gang med at forberede en interviewguide til netop Aalborg Pride da det virkede som om de var meget interesseret og ligeledes ville kunne give mig et godt indblik i det arbejde der udføres inden for LGBT+. Den 14.10 fik jeg sendt interviewguide til dem og fra det tidspunkt af hørte jeg ikke meget nærmere fra Aalborg Pride. Jeg kontaktede næsteformanden per telefon og havde nogle få udvekslinger på sms med dem men jeg hørte aldrig nærmere omkring interviewet. Så mod slutningen af oktober måned besluttede jeg mig for, at jeg ikke længere kunne vente og måtte ændre hvad jeg havde planlagt. Jeg forsøgte derfor at kontakte andre steder som lå lidt længere væk fra Aalborg så som LGBT+ Danmark, Århus Pride og andre. Fra disse fik jeg enten ikke svar, eller så var det ikke muligt at stille op til interview. Jeg måtte derfor tage en radikal beslutning om at jeg nok desværre ikke kunne gå i den retning jeg gerne ville 100 procent. Den 06.11 var jeg på socialrådgiverforeningen hjemmeside hvor jeg faldt over en artikel som påpegede at ”kommuner behandler LGBT+ personer vidt forskelligt” (Nielsen, 2022). I denne artikel faldt jeg over Joan Lysholdt som var nævnt, hun er uddannet socialrådgiver og har en master i sexologi, og underviser ligeledes i LGBT+ og seksualitet på socialrådgiveruddannelsen i Aabenraa. Hun virkede derfor interessant for mig og, jeg valgte derfor at finde hendes kontakt oplysninger. Og da jeg undersøgte dette fandt jeg ud af at hun havde skrevet en bog sammen med en medforfatter Anette Crone Jessen, som havde samme uddannelse som Joan. Jeg valgte derfor at kontakte dem begge for at høre om de kunne være interesseret i at deltage i et interview omkring deres viden inden for LGBT+ området indenfor socialrådgiverfaget. Jeg hørte fra begge som syntes at det var et rigtigt vigtigt og godt emne, og at de var meget interesseret i at hjælpe. Joan havde et stramt program og ville derfor først kunne hjælpe engang i december, men Anette havde mulighed for at stille op snarest. Derfor valgte jeg at lave et interview med Anette. Jeg forberedte derfor en interviewguide og afholdte et teams interview med Anette da hun ikke bor lige i nærheden. For netop at komme nærmere en viden omkring LGBT+ og dens virkning i arbejdet som socialrådgiver. Derfor har min problemformulering ændret sig en smule gennem opgaven for at kunne passe ind med den informant jeg har haft muligheden for at komme i kontakt med. Dog er essensen i det hele at jeg gerne har ville anvende min egen indhentet empiri til at guide ind på hvilken relevans

det at have viden om LGBT+ kan have for socialrådgiverfaget, og hvad denne kan have af betydning for det fremtidige sociale arbejde.

Opmærksomheds punkter i indhentningen af empiri

I den indhentning af det empiriske materiale som er foretaget, kan det være nødvendigt at have nogle opmærksomhedspunkter. Der ville være nogle områder som er vigtige at huske eller inddrage ud fra netop det interview jeg har afholdt.

Det første punkt ville være at interviewet med Anette er foretaget over teams og at der derfor ikke har været et fysisk møde med informanten. Den mest optimale måde at udføre et interview med en informant ville klart være fysisk, fordi man på den måde vil få en helt anden oplevelse (Ingermann, 2018). Ved det fysiske Face to Face interview vil man have større mulighed for at aflæse informantens kropssprog og udtryk under samtalen. Du vil ligeledes kunne tydeliggøre dit eget kropssprog bedre for at vise den tryghed der skal være i et interview. I tilfældet med Anette bor Anette en smule længere væk fra hvor jeg er lokaliseret, og dermed var det et teams møde hvad der kunne være realistisk. Et teams opkald er klart at foretrække frem for udelukkende telefonopkald, da man trods alt har muligheden for at se hinanden og derved skabe en form for tryghed. Der vil altid kunne opstå tekniske problemer, og dette skete også under interviewet med Anette. De tekniske problemer og den fysiske mangel på at kunne se det nonverbale er derfor vigtigt at huske kan påvirke interviewet med Anette. Det er ikke sikkert det har påvirket forholdene, men det er relevant at have in mente (Ingermann, 2018).

Interviewet med Anette er et ekspertinterview i forhold til hendes viden omkring området om LGBT+ og det sociale arbejde. Derved opnår vi et udefra-perspektiv, og et opmærksomhedspunkt vil derfor kunne være manglen på et indefra-perspektiv (Ingermann, 2018). Selvom dette ville være definitionen omkring at interviewet som er foretaget med Anette vil have et udefra-perspektiv, så vil man argumentere for det modsatte. Dette ville man grundet emnet for min undersøgelse, som er at have fokus på socialrådgiverens arbejde og ikke borgerens livssituation. Det vil derfor være et opmærksomhedspunkt for opgaven, at man ikke altid helt kan vide om man har dækket hele området (Ingermann, 2018).

Generelt er det derfor vigtigt i sidste ende at være kritisk over for det interview, der er indhentet og anvendt i opgaven. Ved at være opmærksom/kritisk i forhold til de ovenstående pointer vil det kunne være med til at skabe en mere nuanceret og balanceret opgave.

Teori

Målgruppe

”En kortlægning af homo- og biseksuelles samt transpersoners levevilkår og samfundsdeltagelse” lavet af VIVE kommer til at være udgangspunktet for at kunne forstå hvordan at personer i LGBT+ miljøet er en målgruppe for det sociale arbejde (Greve. J, mf. 2022). Generelt kan det ses i undersøgelsen af VIVE, at personer inden for LGBT+ oplever at have en dårligere livskvalitet end personer uden for målgruppen. 14,3 % af LGB-personer oplever ikke at være tilfredse. I forhold til dette tal er det 6,9 % hos heteroseksuelle. Hvad angår de transkønnede, oplever hver femte at være utilfredse med deres liv, hvor det tal er 7,3 % ved cis-kønnede (Greve. J, mf. 2022, side 112). Kigger vi på ensomhed, kan man ligeledes se at LGB-personer oplever langt større ensomhed, hvor LGB-personer scorer 4,8 på ensomhedsskalaen, hvor heteroseksuelle scorer 4,1, hvilket er en stor forskel (Greve. J, mf. 2022, side 81). Kigger vi nærmere på den psykiske del for LGBT+ miljøet, er der en tydelig overrepræsentation inden for besøg hos psykolog/psykiatriker og indlæggelser på psykiatrisk afdeling (Greve. J, mf. 2022, side 94-95). 6 % af den heteroseksuelle befolkning har haft et besøg hos psykolog eller psykiater, hvor i mod 10,5 % af personer inden for LGBT+ har haft dette. Desuden har personer inden for LBGT+ også langt flere indlæggelser på psykiatrisk afdeling, hvor 9,3 % har været indlagt, hvor tallene for resten af den danske befolkning er 3,2 % (Greve. J, mf. 2022, side 94-95). Dette er blot nogle hovedtal fra den undersøgelse som VIVE har lavet. Jeg vurderer, at tallene tydeligt viser, hvordan personer inden for LGBT+ miljøet oplever at være mere udsatte end personer i resten af befolkningen i nogle tilfælde. Når vi derfor snakker omkring en målgruppe der er i risiko for at være mere udsat end den generelle befolkning vil man som socialrådgiver kunne stå over for personer i denne målgruppe.

Den bio-psyko-sociale model og Maslows behovshierarki

Til en start vil jeg introducere den bio-psyko-sociale model og Maslows behovshierarki og deres relevans inden for LGBT+ og det sociale arbejde.

Den bio-psyko-sociale model beskriver en persons livssituation ud fra tre faktorer: den biologiske, den psykologiske og den sociale (Engel, 1977). Den ser altså en persons tilværelse set ud fra et helhedsperspektiv for at få hele personens situation med i forståelsen.

Den biologiske del handler omkring det fysiske velvære og sundhed som en person og oplever. Det betyder altså for min målgruppe LGBT+ vil det være deres fysiske sundhed. Dette ville blandt andet kunne have betydning for LGBT+ i forhold til kønsskifte eller kønsidentitet. Da der ville være uoverensstemmelse med deres fysiske udseende og på den måde sætte fokus på den fysiske del (Engel, 1977). Den psykiske del vil altså handle om omkring en persons psykiske velfærd og hvordan de har det generelt. Taler vi det ind i den ovenstående beskrivelse af målgruppen LGBT+ vil du lave et eller andet kunne være fokus på deres forbindelse til psykiatrien og psykologer (Engel, 1977).

Til sidst handler den sociale del om en persons relationer; dette kan både være venskaber og familie. Det ville også kunne være deres generelle i verden og hvordan denne oplevelse. Taler vi ind i LGBT+ og som beskrevet i ovenstående beskrivelse af målgruppen vil det kunne have betydning i forhold til deres øget grad af ensomhed (Engel, 1977).

Den bio-psyko-sociale model sætter dermed fokus på personens helhed, hele personens jeg og afdækker den ved at gøre brug af de tre fokuspunkter. Ved at dele en LGBT+ persons liv op i disse fokuspunkter vil man kunne gå i dybden med hvert punkt og netop finde ud af hvor der kan være behov for tiltag hos denne person.

For at kunne forstå LGBT+ personers liv og problemstillinger kan der desuden inddrages Maslows teori om behovshierarkiet (Hein, 2019). Maslows behovshierarki kan på en måde ses som en udvidelse af den bio-psyko-sociale model. Det kan den på baggrund af at den kommer ind på nogle af de samme områder, men har i stedet for de tre områder, fem områder. De fem områder er henholdsvis: Fysiologiske behov, sikkerhedsbehov, sociale behov, anerkendelsesbehov og selvrealisering. Maslows behovshierarki handler så om at det nederste behov skal være opfyldt for at man kan træde længere op og få de andre behov opfyldt. Det ville altså sige at har du ikke fysiologiske behov opfyldt, vil du ikke kunne bevæge dig længere op i dine behov. De fysiologiske behov og sikkerhedsbehovet minder forholdsvist meget om den biologiske del af den tidligere nævnte model (Hein, 2019). Det der er forskellen ved disse to, er at det fysiologiske behov er på et stadie hvor man snakker om det at have mad og vand med mere. Det ville altså sige at det fysiologiske behov er meget

basale behov og det er grundlæggende overlevelse det handler om. Hos LGBT+ kan det fysiologiske behov være ikke opfyldt, men ud fra målgruppen som beskrevet tidligere er det ikke dette som ses. Bevæger vi dig hen imod sikkerhedsbehov, snakker vi lidt dybere i forhold til hvad en person har af uopfyldte behov. På dette punkt kan vi netop snakke sundhed, økonomisk sikkerhed og den generelle fysiske sikkerhed. Hos LGBT+ personer vil det blandt andet ligesom den biologiske del af den bio-psyko-sociale model blandt andet kunne være i forhold til kønsskifte. Netop da deres fysiske ikke passer til deres psykiske og dermed måske ikke oplever en sikkerhed i deres fysiske jeg (Hein, 2019). Det næste behov ifølge Maslow er det sociale behov. Her er der tale om nogenlunde samme forståelse som er den sociale del i den bio-psyko-sociale model. Det handler ifølge Maslow om at opnå venskaber og familie relationer. Det vil altså sige at opnå kærlighed og have en eller anden form for tilhørsforhold. Ser vi ind i målgruppen LGBT+ som oplever langt større ensomhed end den almen befolkning, viser det netop relevant for dette punkt i Maslows teori. LGBT+ oplever netop denne ensomhed, som kan være et pejlemærke på, at de ikke oplever at få opfyldt deres sociale behov (Hein, 2019). Det som der så er ifølge Maslows teori som det fjerde punkt af netop anerkendelse, og denne anerkendelse kan lægge sig op mod det sociale behov. Det kan nemlig handle omkring anerkendelse fra sine relationer, og på den måde går den dybere ind i de sociale relationer personer oplever. Sådan at man ikke udelukkende kigger på om der er familie og venner, men også går dybere og kigger på den anerkendelse man oplever fra dem. Hos LGBT+ kan det blandt andet være relevant i forhold til netop at blive anerkendt i deres seksualitet eller køn. Så selvom venner og familie ikke går når de udtrykker deres seksualitet eller køn så det ikke ensbetydende med at behov for anerkendelse netop bliver opnået. På den måde går Maslows teori lidt dybere end hvad den bio-psyko-sociale model den kan. Man vil kunne argumentere at den psykologiske del også hører indenunder disse behov der er netop snakket om. Det ville det også, da anerkendelses behov ikke udelukkende er udefrakommende, men handler også om selvrespekt. Det handler om selvverd og den måde man ser sig selv på og den måde man psykisk har det (Hein, 2019). Det sidste punkt i Maslows teori er selvrealisering og dette er et punkt som ikke alle når, dette punkt handler meget om at udvikle sig og finde meningen med livet. Dette kan være svært at sætte finger på præcist hvad det er, og det er netop derfor det er det sidste punkt. Fordi man har muligheden for at undersøge dette punkt nærmere når man er et sted i sit liv, hvor de fire første behov er opfyldt. Selvrealisering handler meget om at tænke frem i tiden og netop ikke fokusere så meget på den nuværende situation som de andre behov gør (Hein, 2019).

Det vil altså sige de to nævnte teorier: Den bio-psyko-sociale model og Maslows behov hierarki ligger meget op ad hinanden. Det forventer derfor i analysen at de to teorier kommer til at arbejde omkring det samme for netop at forstå LGBT+ personers livssituationer som en stor helhed med så meget teoretisk information som muligt sat op mod empirisk materiale.

Stigma og anerkendelse

Dernæst vil jeg redegøre for stigmabegrebet af Goffman og anerkendelsesbegrebet fra Honneth og dens relevans inden for LGBT+ og det sociale arbejde samt den oplagte sammenhæng mellem stigma og anerkendelse (Fahnøe, 2016).

Stigma beskrives af Goffman som når personer bliver tilskrevet en negativ identitet socialt set (Fahnøe, 2016). Det ville være personer som afviger fra normen i det samfund de lever i. I forhold til LGBT+ personer er dette netop relevant da de ville være en minoritet i forhold til seksualitet eller kønsidentitet. Stigma er med til at forme en person både deres individuelle identitet, men samtidig også deres sociale situation. Når personer oplever at blive stigmatiseret, vil det kunne bestå af negative tanker og følelser omkring personerne. Det vil betyde at de stigmatiserede personer ville kunne opleve at blive udelukket/ekskluderet, talt ned til, blive behandlet dårligt eller i værste tilfælde vold. Kigger vi på målgruppen LGBT+ som er relevant i denne opgave, vil der kunne argumenteres for af de oplever stigmatisering på flere forskellige måder. På nuværende tidspunkt i opgaven kan det blandt andet vurderes ud fra den ensomhed LGBT+ person oplever. Det er ikke sikkert det er på grund af stigmatisering at LGBT+ personer oplever ensomhed, men der vil kunne være en risiko for at dette er gældende. I forhold til stigmatisering, kan begrebet netop sætte fokus på at det er at blive udelukket/eksploderet og at ensomheden ofte vil komme af en udelukkelse eller ekskludering (Fahnøe, 2016).

Anerkendelsesbegrebet som er beskrevet af Axel Honneth, forklarer hvordan anerkendelsesbegrebet har stor betydning for en person individuel identitet men også den kollektive identitet (Honneth, 2006). Det er ifølge Honneth nødvendigt for et menneske at opleve anerkendelse, og det er altafgørende for personens sociale liv og egen identitet. Hvis personer oplever ikke at opnå

anerkendelse i deres liv kan dette skabe frustrationer og isolation af sig selv. Hvis vi derfor undersøger den ensomhed som LGBT+ personer, oplever man igen ikke kunne sige med sikkerhed at det netop er grundet manglende anerkendelse. Det kan dog være en faktura for at nogen oplever denne ensomhed. Honneths teori udfolder ligeledes hvordan vi så kan arbejde med denne anerkendelse både på de individuelle forhold men også på det mere strukturelle plan. Han fokuserer netop på tre anerkendelses områder: kærlighed, retlig anerkendelse og social anerkendelse. Det vil altså sige, at begrebet arbejder på flere forskellige niveauer, og kigger derfor ud over personens egen individualitet (Honneth, 2006).

Grunden til at jeg vælger at skrive stigmatisering og anerkendelse under det samme punkt er fordi de to teorier kan have en stor sammenhæng. Begge teorier handler om forståelsen af sig selv som individ og den sociale kontekst man er i. Når man kigger på beskrivelsen af stigmatisering, bliver det en form for negativ anerkendelse i ens liv (Fahnøe, 2016). Derved forekommer anerkendelsen inden under denne teori. Problemet er blot at det er den negative anerkendelse (Honneth, 2006). Honneths teori om anerkendelse sætter netop fokus på, hvordan vi kan få en positiv anerkendelse i en persons liv. Derved kan man sige, at Honneths teori forsøger at komme væk med Goffmans teori om stigma. Ligeledes belyser begge teorier den indflydelse andre har på et individs person og dens sociale relationer.

I forhold til LGBT+ personer er det derfor også relevant i forbindelse med forståelse af deres livssituation at inddrage stigmatisering og anerkendelse. Ved netop at forstå disse to teorier kan det være med til at forstå om LGBT+ personer oplever stigmatisering (negativ anerkendelse) og hvilken anerkendelse de eventuelt har i deres liv.

Kommunikation

Det sidste jeg vil redegøre for, er at noget fra kommunikationsteori af Eide & Eide mere specifikt verbal bekræftende færdigheder og det at spørger direkte ind til noget (Eide & Eide, 2007). Den første del er den verbal bekræftende færdighed som består i at man viser den person man sidder overfor via sin verbale kommunikation at man anerkender dem. Dette kan være gennem gentagelse af hvad de siger for at vise at man har hørt dem. Det kan også være ved at udtrykke støttende ord eller sætninger.

Det ville blandt andet kunne være “det forstår jeg godt” eller “det lyder som om det kan være svært”. Derved handler denne kommunikationsteori om at man verbalt kommunikerer og bekræfter personen man sidder overfor. Dette gør man for at vise at man anerkender borgerens følelser og opfattelser. Ser vi i forhold til LGBT+ så er netop denne anerkendelse som nævnt tidligere vigtigt i deres liv. Denne kommunikationsmetode er derfor relevant og tænkt ind i forhold til hvordan vi kan kommunikere med LGBT+ personer for at anerkende og respektere (Eide & Eide, 2007).

Dernæst vil det ved at spørge direkte ind ligeledes være relevant i forhold til kommunikation med LGBT+ personer. Det at spørge direkte ind betyder blandt andet at man sørger for at være nysgerrig i sin kommunikation med borgere. At spørge direkte ind kan både være åbne spørgsmål og mere fokuseret spørgsmål. Man ville anvende spørgsmål i situationer hvor man f.eks. på nuværende tidspunkt ikke er 100 procent afklaret i vores samtaler. Man ville derfor kunne anvende de åbne spørgsmål til at komme nærmere en forståelse af borgeren som person. De mere fokuserede spørgsmål vil kunne anvendes i forhold til noget meget specifikt man har behov for at vide. Disse fokuserede spørgsmål ville også være gode, og kan anvendes som opfølgning på et åbent spørgsmål. På den måde anvender man også den verbalt bekræftende kommunikation ved at spørge om noget de forvejen har snakket om og på den måde anerkende deres svar på det åbne spørgsmål med et fokuseret spørgsmål. Igen kan denne kommunikationstype anvendelse i forhold til LGBT+ personer være med til at skabe anerkendelse og respekt som tidligere er blevet beskrevet som værende relevant (Eide & Eide, 2007).

Disse fem teorier beskrevet ovenstående vil være med til at danne ramme for analysen i fællesskab med egen indhentede empiri og anden empiri.

Analyse

Præsentation af informant

Informanten bliver i det følgende beskrevet kort omkring hvad deres baggrund er og deres relevans inden for LGBT+ området.

Anette Crone Jessen er uddannet socialrådgiver, psykoterapeut, supervisor, diplomuddannelse i socialt arbejde med børn og unge og en master i sexologi (Om mig, Anettecronejessen.dk).

Anette har i størstedelen af sin karriere været ansat i børne- og familie afdelinger i kommuner, og desuden har hun siden 2021 været ansat hos Kvisten som faglig koordinator, underviser og projektleder. Kvisten er en landsdækkende organisation der arbejder med senfølger af seksuelt overgreb og som ligeledes også har en ungerådgivning (Om mig, Anettecronejessen.dk).

Derudover har Anette i samarbejde med Joan Lysholdt skrevet bogen ”Samtaler om sex og seksualitet i socialfagligt arbejde med unge” (Bog samtaler om seksualitet, Anettecronejessen.dk).

I denne bog er der 9 kapitler (Jessen, A.C & Lysholdt, J, 2023). De første 4 kapitler i denne bog handler om unges trivsel i forhold til seksualitet og deres livskvalitet, noget omkring den fagprofessionelle samtale. Derudover er der også fokus på seksuel adfærd og de udfordringer der kan være i forhold til seksualitet generelt hvor de inddrager forskellige teorier til at forstå dette. Det femte kapitel handler helt specifikt om LGBT+ altså seksualitet og kønsidentitet i det sociale arbejde. Kapitel 6 til 9 handler ligeledes om specifikke emner som sugardating, seksuelle overgreb, digital færden og seksuelle rettigheder.

Kapitel 1-5 er de kapitler der bundet ud i Anettes viden inden for LGBT+ og forståelsen af seksualiteten og kønsidentiteten i det sociale arbejde. Derfor har interviewet med Anette netop relevans for problemstillingen omkring LGBT+ og det sociale arbejde.

Det sociale arbejdes sammenhæng med LGBT+

Med udgangspunkt i interviewet med Anette vil jeg analysere hvilken sammenhæng der kan være mellem det sociale arbejde og LGBT+ personer. Jeg vil understøtte analysen med forskellige teorier og anden empiri for at komme nærmere forståelsen af den sammenhæng.

Først er det relevant at kigge på definitionen af et socialt problem. Hvis man anvender Bundesen til at definere et socialt problem, vil det være en uønsket livssituation som det virker udbredt at det er politiske institutioner der skal løse dette (Bundesen, 2015). Samtidigt med at der er en løsningsmulighed og faktisk kan udføres af aktører. Ved denne definition er det ikke sikkert at det er tydeligt at LGBT+ personer ville passe under dette, men det er i større grad også hvad de oplever på baggrund af de er en del af LGBT+.

Det handler derfor om at målgruppen LGBT+ oplever at have udfordringer der er overrepræsenteret hos dem.

“[...] Som jeg også har mødt i, er at de bare er meget mere udsatte både som dem der også står i rapporten. Både med ensomhed og også med spiseforstyrrelse. Ved seksuelle overgreb er de også overrepræsenteret med forbrug af rusmidler og selvmordsforsøg. Altså det er virkelig en sårbar gruppe” (Bilag 1, side 8, linje 7-10)

Her kommer Anette ind på, at personer der er en del af LGBT+ miljøet oplever langt større ensomhed, misbrug og mere. Når vi kigger på Bundesens definition af sociale problemer, er disse problemstillinger anerkendt i og med at samfundet ser det som et punkt hvor der kan og er behov for at hjælpe borgere.

For at undersøge den nærmere sammenhæng mellem LGBT+ og det sociale arbejde kan det være relevant at tage fat i en model som den bio-psyko-sociale model (Engel, 1977). Den bio-psyko-sociale model prøver at skabe mening mellem det biologiske, det psykiske og det sociale. Når man som socialrådgiver skal være i kontakt med borgere, er denne model en måde at komme til at være helhedsorienteret og komme omkring alt i ens liv og dette er også gældende for LGBT+ personer.

"[...] På mange andre mistrivsel områder tager man det jo ind og se, om vi er nødt til at tage det ind og kigge på det, fordi det påvirker folk på mange måder. Så vi er jo nødt til at også tage os af den her problemstilling for dem" (Bilag 1, side 13, linje 12-15).

I ovenstående fortæller informanten at man bliver nødt til at tage problemerne ind og kigge på dem. Derfor vil jeg undersøge nærmere hvad dette betyder og om dette også gælder for LGBT+ personer. Den bio-psyko-sociale model kan være med til at give en forståelse af seksualitetens sammenspil i det fysiske (biologiske), psykiske og i relationerne personen har (Jessen & Lysholdt, 2023). Når man kigger på LGBT+ vil disse have betydning i forhold til deres trivsel omkring deres seksualitet. Fordi at der kan være trivsel, skal der være en balance mellem de tre punkter. Når en socialrådgiver har en person i LGBT+ vil det være relevant at have fokus på netop disse tre områder. Fokus i det biologiske som kan være specifikt for LGBT+ kan være kønsidentitet, altså om personens biologiske køn passer med de psykologiske forhold personen har. Og det bringer socialrådgiveren over i det psykiske, hvor fokus hos LGBT+ kan være meget bred, men blandt andet kan det være det at identificere sig som person, herunder kønsidentitet og seksuel tiltrækning. Det er desuden også påvirkningen af disse ting i form af personens selvværd, skyld eller skam. Til sidst er de sociale forhold også relevante for at forstå et helhedssyn af en person i LGBT+. Det kan handle om de forhold man har, både bekendtskaber, venskabeligt, familiært og romantisk/seksuelt. Den bio-psyko-sociale model er derfor med til at skabe et helhedssyn på en persons liv og den kan også anvendes i arbejdet med LGBT+ personer (Jessen & Lysholdt, 2023).

Identitet

Identiteten er personens helt egen, hvis man har fokus på selvidentitet, og den er, som vi nu engang er, men den kan stadig påvirkes af udefrakommende. Identiteten består af forskellige enheder af din identitet såsom arbejdsidentitet, etniskidentitet, kulturel identitet med flere (Paludan-Müller, 2016). Desuden består den af kønsidentitet og seksuel identitet som er de dele af identiteten der sættes fokus på ved LGBT+ personer.

"Der er jo ingen ting mere essentiel end en kønsidentitet, du kan have en arbejdsidentitet, men hvorfor ikke en kønsidentitet som der er det tætteste på dit jeg som vi overhovedet kan være" (Bilag 1 Side 19 linje 5-7).

I interviewet kommer Anette ind på dette. Hun kommer ind på at kønsidentiteten er essentiel for en person, da det er noget af det mest personlige for et individ. Som socialrådgiver handler det om at skabe et helt syn for en person, som nævnt tidligere. Derved er det vigtigt at kende personens identitet og det som der kan være større fokus på hos LGBT+ person vil netop være kønsidentitet eller seksuel identitet. Dette ville også være et fokuspunkt hos personer der ikke er en del af LGBT+, det handler blot om at for mange LGBT+ personer vil disse dele af deres identitet kunne komme til at fylde en hel del. Det ville især kunne opstå, hvis personen oplever problemer i forhold til skyld eller skam som nævnt tidligere. For at opnå det helhedssyn, som den bio-psyko-sociale model forsøger at opfange, kan det handle om at have fokus på LGBT+ personens identitet, herunder kønsidentitet og seksuel identitet.

Maslows behovshierarki

I forhold til socialrådgiverens rolle i arbejdet med LGBT+ personer er det ligeledes relevant at inddrage Maslows teori om behovshierarkiet (Hein, 2019). Ifølge Maslow vil sunde mennesker være dem som oplever at have dækket alle deres behov. Når personer ikke oplever at have dækket deres behov, vil man som socialrådgiver kunne stå i en situation hvor de skal hjælpe borgere med at opnå disse behov. Undersøger man specifik LGBT+ personer skal vi derfor finde ud af om deres behov ifølge behovshierarkiet bliver opfyldt (Hein, 2019).

“[...] som jeg også har mødt i, at de er bare er meget mere udsatte både som der også står i rapporten. Både med ensomhed og også med spiseforstyrrelse. Ved seksuelle overgreb er de også overrepræsenteret med forbrug af rusmidler og selvmordsforsøg. Altså det er virkelig en sårbar gruppe” (Bilag 1 Side 8 linje 9-13)

Ved at tage fat i det ovenstående citat fra Anette om den udsathed LGBT+ personer kan have og anvende hendes viden i Maslows behovsteori, kan jeg undersøge om dette kan give nogle bemærkninger (Hein, 2019). Det første og mest dominerende behov er det fysiologiske behov og allerede her begynder man at overveje, om dette er opfyldt for LGBT+ personer. Et af de fysiologiske behov kan nemlig være sex, og hos mange LGBT+ personer er det deres seksualitet, der spiller ind i deres liv. En person der oplever problemer i forhold til sex, kærlighed og generelt anerkendelse, vil

derfor kunne have en oplevelse af ikke og få dækket deres vigtigste behov. LGBT+ personer der har en oplevelse af dette, kunne opleve at det måske ikke er aktive determinanter for deres adfærd, men det kan stadig være potentielle behov de mangler (Hein, 2019).

Det andet behov ifølge Maslow er sikkerhedsbehovet, og her træder vi lidt dybere ind i en persons verden. Når vi kigger på ovenstående citatet fra Anette, fortæller hun blandt andet omkring seksuelle overgreb og LGBT+ personer. Sikkerhedsbehovet vil derfor i sådanne situationer ikke være opnået, da disse mennesker oplever en utryghed i deres liv på grund af en situation de har stået i, eller står i på nuværende tidspunkt. Anette nævner ligeledes selvmordsforsøg, forbrug af rusmidler og andet som også påvirker en persons sikkerhed. Personer der oplever disse situationer, vil det kunne argumentere, at de ifølge Maslow ikke har opfyldt deres sikkerhedsbehovet. Eftersom at LGBT+ personer oftere står i disse situationer, vil det derfor kunne betyde at LGBT+ personer i større grad oplever at de ikke opnår sikkerhedsbehovet (Hein, 2019).

Som socialrådgiver er det derfor relevant at skulle arbejde med viden omkring LGBT+ området netop for at skabe forståelse for den situation borgeren står i. Man ved at socialarbejdere arbejder med personer i udsatte målgrupper, med personer der ikke har deres behov opfyldt. Ser vi på LGBT+ personer vil der netop være en større risiko for deres behov ikke er opfyldt og med det ser vi relevansen for det sociale arbejde og LGBT+ personer.

Samtaler og kommunikation i det sociale arbejde med LGBT+ personer

I denne del af analysen vil der være fokus på kommunikation i det sociale arbejde med LGBT+ personer herunder også hvad der kommer forud for denne kommunikation. Det vil tage udgangspunkt i interviewet med Anette og bliver underbygget af teori inden for det sociale arbejde.

Inden jeg kan nærme mig den kommunikation der er bedst at anvende i forbindelse med socialt arbejde og LGBT+ personer, vil jeg i analysen se nærmere på hvilke oplevelser som LGBT+ personer har der kan påvirke dem i forskellige retninger.

Stigma

Stigmatisering er når en person får en negativ synsvinkel på en del af sit liv (Fahnøe, 2016). Hos personer inden for LGBT+ kan dette være med til at de ikke får den samme anerkendelse eller respekt for hvem de er.

“[...] jeg kan jo høre på mine kollegaer, når vi sådan drøfte der hvor de er kan være sådan “det er pjat eller de er også så aggressive” [...] manglende forståelse for at det ikke bare en dille det det er ikke bare sådan noget der er inde lige nu her” (bilag 1, side 5, linje 19-23).

Anette fortæller selv egne oplevelser med kollegaer, som på en eller anden måde ikke anerkender eller respekterer de LGBT+ personer de møder i deres arbejde. Når nogen blandt andet kan finde på at sige at deres person “er noget pjat”, bliver det en form for stigmatisering af LGBT+ personer. Stigmaet sker her fordi at når nogen mener at man bryder de normer de ser i samfundet, så vil der være et negativt syn på denne gruppe af mennesker (Fahnøe, 2016). Udover respekten og anerkendelsen fortæller Anette ligeledes at der er kollegaer der har snakket med hende omkring at LGBT+ personer og “bare er aggressive”. Her sker der en negativ stereotyp af personer i LGBT+ miljøet, som sker på baggrund af at en person i det sociale arbejde har haft en relation til LGBT+ og aggressivitet. Stigmatiseringen af LGBT+ personer kan være den mere brede holdning i forhold til hvordan de opfører sig, men kan ligeledes også komme fra en enkeltstående situation. Nogen i LGBT+ vil også opleve ikke at have de samme oplevelser af en stigmatisering, det handler meget om de relationer man oplever stigmatiseringen i. Ser vi nærmere på det at LGBT+ personer kan blive stigmatiseret som aggressive, kan det være på baggrund af, at personens helhed bliver overskygget af deres stigma (Fahnøe, 2016). Den aggressive del kan nemlig komme til at blive set at LGBT+ personen brister og ikke at personen blot giver udtryk for sine følelser i en situation hvor de måske ikke er blevet behandlet rimeligt. Ifølge Goffman viser det at almindelige handlinger som personer der ikke vil være stigmatiseret sagtens kunne udføre uden at have et negativt syn ville være anderledes for den stigmatiserede. På den måde vil LGBT+ personens vrede kunne ses som værende aggressivt i stedet for det er et almindelig udtryk på deres følelser (Fahnøe, 2016).

Ligeledes kan en måske ikke negativ opfattelse også være med til at skabe en stigmatisering.

“[...] men også selvom jeg kan høre det er en tydelig kvindestemme, så kunne jeg jo tænke at der er en kvinde hvor det ikke er. [...] man kan jo blive overrasket” (Bilag 1, side 32, linje 19-22).

Her fortæller Anette blandt andet omkring at den opfattelse, man har som person, kan være helt anderledes end hvordan virkeligheden er. Her oplever Anette blandt andet at det er vigtigt ikke at vurdere noget uden man ved det. I denne situation handler det om at når Anette for et opkald, så skal hun være opmærksom på ikke lade hendes fordomme om hvordan en persons stemme er påvirke hvilket køn de har. Netop hvis man lod sig påvirke af ens fordom, ville man kunne være med til at sætte en form for stigmatisering op omkring personens kønsidentitet. Så det Anette sætter fokus på, er netop at man i sin kommunikation skal have fokus på at personen ikke oplever at blive stigmatiseret.

Ifølge Goffman kan stigmatiseringen gøre, at en persons selvopfattelse bliver påvirket på grund af stigmatiseringen (Fahnøe, 2016). Det vil sige at LGBT+ personer, der oplever stigmatisering, kan få en anden opfattelse af, hvem de faktisk er som person.

“Og Jeg tror, når man bevæger sig helt over I LGBT+ så Så er der også den fortvivlelse over det og en skam. Sikkert bundet det ud i at man har mange følelser indeni” (Bilag 1, side 7, linje 3-5).

Her nævner Anette blandt andet de følelser en LGBT+ person kan opleve at have. Det kan være fortvivlelse, skam og andre ting der påvirker personens opfattelse af sig selv. Den stigmatisering nævnt tidligere er den sociale identitet, men der vil også være jeg identiteten (Fahnøe, 2016). Jeg identiteten kommer i relation til de omgivelser vi er i. Det vil sige for LGBT+ personer er det de relationer de har, men også den verden de møder, altså den sociale identitet er med til også at forme LGBT+ personen. Når en LGBT+ person oplever skam eller en fortvivlelse om hvem de er, kan det være på baggrund af den stigmatisering de har oplevet udefra. Som citatet tidligere fortalte at nogen kan mene at det er pjat og det blot er noget man følte lige nu og det ikke er permanent, så kan det påvirke folk. Det kan derfor være med til at skabe tvivl hos en LGBT+ person på, om de i virkeligheden er det, som de tænker. Netop fordi de ser deres sociale identitet og det at der er nogen der kan sige det er noget pjat, det kan nogen tage til sig og gøre det til en del af deres jeg identitet. Dette kan kaldes for selvstigmatisering, hvor LGBT+ personen retfærdiggøre hvorfor de ikke har krav på samme behandling som den ikke stigmatiserede. På den måde vil LGBT+ personen

undertrykke sig selv og dens følelser, da de mener at det er retfærdigt, de ikke skal behandles med respekt.

Ifølge Goffman vil der altid være folk der ikke accepterer denne stigmatisering og på en måde kæmper imod den. Dette kan således være med til at forstærke nogle af de stigmatiseringer der er, såsom at de nu er mere aggressive, fordi de kæmper endnu mere imod end de gjorde før.

Denne selvstigmatisering vil derfor ofte ende i negative handlinger og tilstande. Følelsen af mindreværd, skam, selvbefejdelse og andre vil kunne opstå hos flere LGBT+ personer når de acceptere stigmatiseringen og lader den blive en del af deres person som de er.

På den måde kan man se at stigmatiseringen tager del i LGBT+ personers liv og at det også påvirker socialrådgiverens arbejde. Det er derfor indledningen til det fokus, der skal være på kommunikationen og samtalerne mellem socialrådgiveren og LGBT+ personer.

Anerkendelse

Stigma har givet os blikket på at LGBT+ personer kan føle sig oversete, ikke respekteret og/eller anerkendt. Hvad kan anerkendelse således give en borger der er LGBT+ er hvad det kommende afsnit vil analysere nærmere.

Ifølge Honneths skal man have opfyldt de tre anerkendelsesfærer som person for at kunne opnå egen identitet (Honneth, 2006).

Den første er kærlighedssfæren og hvis vi fokuserer på LGBT+ vil det have betydning i forhold til familie og venners anerkendelse af deres liv og person.

“Jeg har lige aktuelt to sager. En hvor en familie hvor drengen han egentlig er bevidst om sin kønsidentitet, men forældrene kan ikke anerkende det, så ren rent forståelsesmæssigt har de brug for, at vi bedre har en indsigt i hvad det er [...]” (Bilag 1, Side 6-7, Linje 38-39 og 1-5).

Her fortæller Anette om en situation med et ungt menneske, hvor hans familie ikke vil anerkende hans kønsidentitet. Denne person får derfor på nuværende tidspunkt ikke opfyldt den ene af de tre anerkendelsessfærer (Honneth, 2006). Når sådan en situation opstår hos et menneske og herunder

også en person i LGBT+ vil det kunne have konsekvenser for selvværd og kunne føre til isolation som kan medføre at det ligeledes vil kunne påvirke dine andre anerkendelsessfærer. Som socialrådgiver når man står i denne situation, er det derfor relevant at have viden omkring området som citatet fremviser. Det kan derudover være vigtigt at man som socialrådgiver har fokus på at skabe et trygt rum for LGBT+ personen, sådan de føler de har et sted hvor man gerne må tale om ting, og at socialrådgiveren anerkender deres person (Honneth, 2006).

Kigger man videre på den anden anerkendelsessfære handler den om retslig anerkendelse og man kan også sige at blive respekteret som borger (Honneth, 2006). Det betyder at LGBT+ personer har retlige muligheder og bliver anerkendt i deres behov.

“Altså nu ved jeg også bare det er mega svært at få lavet en kønsskifteoperation inde på Rigshospitalet, mener jeg det er. Altså vi får også nogle henvendte til os, som er blevet tilbagevist derfra, for de skulle først arbejde med det psykiske. Det er jo også derfor nogle de desværre søger til udlandet og får gjort nogle nærmeste illegale steder” (Bilag 1, side 36, Linje 27-32).

Ser vi nærmere på dette citat, får vi oplysninger omkring transkønnet borger, som bliver afvist til behandling på grund af de skal arbejde med deres psykiske forhold i første omgang. Det viser at borgerne ikke bliver anerkendt i sundhedssystemet. På den måde at de har det for psykisk svært til at de kan vurdere omkring deres kønsskifte. Kigger vi på den anden anerkendelsessfære omkring retlig anerkendelse, kan det argumenteres at de derfor ikke bliver anerkendt af staten/systemet for hvad de i virkeligheden har behov for (Honneth, 2006). Selvom personen måske på papiret er blevet rigtigt anerkendt på grund af argumentation, kan personen selv godt føle sig uretfærdigt behandlet. Når man møder en borger der har oplevet dette, kan det derfor være nødvendigt at sætte fokus på den anerkendelse man skal give dem. Når man gør dette, vil det derfor være relevant at man undersøger deres rettigheder nærmere, så man kan hjælpe dem med at forstå deres situation. Derudover hvis man som socialrådgiver også står i en offentlig rolle ligesom sygehusvæsenet, kan det netop være relevant at vise at nogle i systemet anerkender deres person som de er. Selvom man ikke står i en rolle der kan

ændre på udkommet af kønsskiftet, kan det at man anerkender en person gøre meget for personens fremtid (Honneth, 2006).

Den tredje og sidste anerkendelsesfære er den sociale (Honneth, 2006). Det handler om, at en person skal føle sig mere end bare til stede, men derimod føler sig værdsat som den de er. Dette gælder også hos LGBT+ personer og den følelse af anerkendelse de har af deres identitet inden for LGBT+.

“[...] De har brug for at vi er mere åbent sindet i mødet og at være nysgerrig, forstående og anerkendende for den kønsidentitet de har og ja, på den måde har de brug for noget særligt og på den anden måde så skulle det ikke engang stille nogle spørgsmål om deres person” (Bilag 1, side 6, linje 15-18).

Anette forklarer netop i det ovenstående det som der kan være et behov i anerkendelsen af LGBT+ personer i den sidste anerkendelsessfære (Honneth, 2006). Som socialrådgiver i arbejdet med LGBT+ personer kan nysgerrighed og det at være åbensindet omkring deres person komme rigtig langt. Det at man er nysgerrig på at lære en person at kende, kan være den generelle metode til at anerkende et andet menneske. Dette kan også gøre sig gældende i rollen som socialrådgiver for at skabe en bedre kontakt til borgeren. Det ligger ligeledes en smule op af stigmatiseringen, det handler om for at LGBT+ personen skal føle sig anerkendt skal man bevæge sig væk fra stigmatiseringen. Det vil sige, at man skal have en neutral indgang til samtalen med personen, så de føler sig anerkendt og lyttet til. LGBT+ personer som ikke følte sig socialt anerkendt, kan derfor have behov for den støtte til at forstå deres værd og kende deres egne ressourcer. Således at de kan forstå at der er folk der anerkender dem og værdsætter den person de er (Honneth, 2006).

For at opsummere de tre anerkendelsessfærer handler det om at kigge på en borger, og i dette tilfælde en LGBT+ borger over hele deres person. Undersøge nærmere den opfattelse de har af at blive anerkendt og hvis de ikke føler sig anerkendt hvor kan denne være gået tabt. Som socialrådgiver kan det at sætte fokus på denne anerkendelse være med til at danne et bedre selv billede for LGBT+ personer, sådan at de kan bedre forstå og acceptere deres egen identitet.

Kommunikation

Dette leder mig til at skulle snakke om selve den kommunikation der er mellem socialrådgiver og LGBT+ personer som nævnt i begyndelsen. Ud fra det som allerede er blevet analyseret omkring LGBT+ personer kan have et behov for at blive anerkendt mere og have følelsen af at ikke alle de møder stigmatisere dem vil det være relevant at anvende verbalt bekræftende færdigheder (Eide & Eide, 2007). Det analysen indtil nu har vist er behovet for at blive anerkendt, hermed at blive set, hørt og forstået. Ved at anvende beskæftigende kommunikation kan man som socialrådgiver være med til at vise LGBT+ personen at de netop bliver anerkendt, set, hørt og forstået. Der er flere forskellige metoder inden for verbalt bekræftende kommunikation, men her i analysen vil der blive taget fat i nogle af de mest centrale.

Et centralt punkt kan være at tydeliggøre og konkretisere, det betyder at man kommer med direkte opfordringer til at snakke om noget eller komme nærmere noget (Eide & Eide, 2007).

“[...] det der med at seksualiteten kan vi ikke tale om og det skal vi have på dagsordenen. [...] Hav det først på dagsordenen som en naturlig ting. Her er vi helhedsorienteret, vi taler om din søvn, motion, venner, skole, fritid, familie, sex og din seksualitet” (Bilag 1, side 10, linje 23-26).

Ifølge Annette er noget der kunne være vigtigt i kommunikationen med LGBT+ personer, men også bare som værende en generel ting at man netop sætter fokus på at man kan tale med sin socialrådgiver om alt. At man derfor sætter samtalen op til at man kan snakke om alt sammen ved netop at sætte ting op som værende naturlige i samtalen. Her kan man derfor se hvordan man kan anvende verbalt bekræftende kommunikation og specifikt anvende at være tydelig og konkret omkring noget (Eide & Eide, 2007). Netop at tage fat i nogle af de emner der måske ikke normalt bliver taget så meget fat i. Den måde Annette anvender det på i ovenstående citat er en meget diskret måde at gøre det på, men gør netop at borgeren bliver opmærksom på at socialrådgiveren er interesseret i dette. Som nævnt tidligere i forhold til stigmatisering og anerkendelse kan mange LGBT+ personer have oplevet, at folk har modarbejdet dem i den del af deres liv. Ved at man som socialrådgiver derfor gør det tydeligt og konkret, og nævner at i det rum man er i, kan man godt snakke seksualitet og køn. Dette ville være

noget man derfor kunne integrere i alle samtaler man har med borgere for netop at give dem trygge rammer til at dele ting i deres liv.

Til sidst under interviewet kommer Anette ind på det med at spørge en person meget direkte omkring deres kønsidentitet som noget af det første i samtalen. Anette kunne blandt andet fortælle at som ansat hos Kvisten når hun/de tager telefonen og det er første gang de snakker med en person, så er noget af det første de spørger om hvilke pronominer de anvender. Dette gjorde de netop for at vide at det var tilladt at have en anden kønsidentitet end den det måske kunne lyde som de havde eller andet. Dette taler ligeledes ind i kommunikation om at være konkret i sin verbale kommunikation og vise at du anerkender den person du snakker med (Eide & Eide, 2007).

“De er oftest også sådan tak fordi du spørger” (Bilag 1 Side 31 linje 38).

Dette citat fremhæver, hvad denne type af kommunikation kan gøre for borgeren, der bliver mødt af dette. Netop ved at være tydelig og konkret i kommunikation med borgere i det sociale arbejde omkring åbenhed for anden kønsidentitet og seksualitet kan vi få LGBT+ personer til at føle sig mere inkluderet (Eide & Eide, 2007).

Det betyder derfor at stigmatiseringen af en LGBT+ borger og den manglende anerkendelse de måske oplever fra forskellige vinkler i deres liv, påvirker den måde man skal kommunikere i det sociale arbejde. Det vigtigste for LGBT+ personer som ved alle andre mennesker er at føle sig set og hørt og hvis man har en opfattelse af ikke at blive dette, kan mange andre ting i sit liv blive svært. Så i det sociale arbejdes kommunikation med LGBT+ personer er åbenhed, anerkendelse og en tydeliggørelse af dette vigtigt for at LGBT+ personen føler sig tryk i situationen. Når en person føler sig tryk i sin situation vil det være nemmere at lære dem at kende, behandler deres sag og generelt have et samarbejde med personen. Dette er også hvad er gældende for LGBT+ personer.

Fremtiden, værktøjer og uddannelse indenfor socialt arbejde og LGBT+ området

Efter alt der er blevet analyseret indtil nu i forhold til LGBT+ og dens relevans i det sociale arbejde, kommunikation og meget andet så er det sidste vi skal kigge på i forhold til den fremtid der er i sigte og hvad der kan være relevant for netop denne fremtid herunder uddannelse og værktøjer.

Uddannelse

På uddannelsen til socialrådgiver er det ikke fastlagt, at man skal introduceres til verden omkring seksualitet og kønsidentitet. Nogle skoler vælger selv at inddrage det i en sparsom mængde, men blandt andet Aalborg Universitet har under netop min uddannelse til socialrådgiver ikke givet undervisning i seksualitet eller kønsidentitet. Igennem analysen indtil nu har jeg fremhævet relevansen for netop seksualitet og kønsidentitet i det sociale arbejde, derfor er det relevant at man allerede inden arbejdet starter er blevet introduceret for emnet på uddannelsen

“Det kunne simpelthen være godt og både LGBT+, men også kan man sige seksualitet i det hele taget. Men LGTB+ mener jeg absolut bør stå som et fast punkt og bag en del af den faste undervisning til socialrådgiveren” (Bilag 1, Side 12-13, linje 38-30 og 1-2).

Anette beskriver blandt andet hvordan hun ser det som relevant at inddrage undervisning omkring seksualitet og kønsidentitet på uddannelsen til socialrådgiver. Hun nævner at det ikke udelukkende er LGBT+ undervisning der er behov for, men netop en generel undervisning i seksualitet, og kønsidentitet. Udover at Anette fremhæver, at det kan være vigtigt for uddannelsen at man kender mere til emnet, så underbygges denne ide også af en undersøgelse lavet på udvalgte universiteter i USA (Ramirez, 2014). Denne undersøgelse er lavet på flere universiteter i USA hvor de tilbyder socialt arbejde som retningslinje. Undersøgelsen fokuserede på den homofobi der var på disse universiteter, og her undersøgte de blandt andet om undervisningsindholdet havde betydning for homofobien. Det viste sig at de universiteter der havde undervisning i LGBT+ og som også kunne have foreninger og samlings på universitet for LGBT+ personer havde mindre tendens til at være homofobiske. Hvor de universiteter hvor der ikke blev undervist i netop LGBT+ viste den omvendte

tendens netop at de var i større grad homofobiske. Vender vi dette til uddannelsen i Danmark, vil man sagtens kunne argumentere for at dette også er en realitet hos socialrådgiverstuderende her. Eftersom man i Danmark ikke har undervisning om dette på skemaet, vil det kunne risikere at betyde at nogle studerende ville være meget uvidende på LGBT+ området og måske også have tendenser til at være homofobiske. Hvis dette er realiteten, og at man kan se på rapporten i USA at de universiteter der er blevet undervist i LGBT+ er mere åbne for LGBT+ personer, vil det give god mening at overføre denne viden til den danske socialrådgiveruddannelse (Ramirez, 2014).

Udover at den tideliger nævnte undersøgelse forklarer den homofobi der kan foregå på universiteter i USA med socialarbejder i fokus, er der også lavet undersøgelser i forhold til inddragelsen af undervisning med LGBT+ indhold på det internationale niveau. Blandt andet er der en udgivelse af en undersøgelse omkring undervisning i LGBT+ i USA og Canada. Denne undersøgelse viste at mange var klar på, at der skulle være undervisning på socialt arbejde uddannelserne i LGBT+ for at give de studerende en bredere mulighed for at støtte de mennesker de skal arbejde med (Fredriksen-Goldsen mf, 2011). Der bliver blandt andet talt i undersøgelsen om vigtigheden af netop dette emne grundet dens relevans i verden på nuværende tidspunkt.

“Lige præcis at når nu det som sagt fylder så meget. Der er så mange åbninger omkring både seksualitet og kønsidentitet. Så jeg håber også at det bliver en del af undervisningen. Absolut. Som en fast del” (bilag 1, Side 34, linje 25-27).

I interviewet med Anette tydeliggør hun ligeledes pointen omkring den aktualitet der er omkring LGBT+ området, og at hun netop også håber på at undervisning i det kan blive en realitet som en fast del af skemaet. Undersøgelsen, der er lavet i USA og Canada, er uden tvivl lavet i lande, der ikke ligner den danske samfundsmodel i forhold til uddannelse og det sociale arbejde (Fredriksen-Goldsen mf, 2011). Men socialt arbejde handler om mennesker og det handler om at kunne arbejde med forskellige typer af målgrupper uanset hvor i verden du befinder dig. På den måde kan undersøgelsen også overføres til netop det Anette siger i forhold til relevansen, og det derfor kan være virkelig relevant for det sociale arbejde også i Danmark at undersøge nærmere hvad man kan gøre i forhold til undervisning i LGBT+ på socialrådgiveruddannelserne. Undersøgelsen fra USA/Canada slutter

ligeledes af med at sige, at det er nødvendigt at undervisere på socialt arbejde har den rigtige og relevante viden til at kunne være objektive i deres syn på LGBT+ sådan at dette kan give positive udfald for de studerende (Fredriksen-Goldsen mf, 2011). Dermed kan man se den relevans det har for uddannelsen at have emnet omkring LGBT+ med i indholdet af undervisningen.

Værktøjer

I forbindelse med det behov der kan være for at udvikle indholdet på uddannelsen til socialrådgiver, er der behov for værktøjer, og dette gør sig også gældende i det sociale arbejde efter uddannelse. Flere redskaber og værktøjer er relevante at inddrage i forhold til viden omkring LGBT+ for socialrådgiverfaget.

“[...] jeg tænker ikke man behøver at gå ud og prædike omkring det, men det der med vi skal huske, hvad har det for en betydning. Og så viden på skolerne” (Bilag 1, side 12, linje 13-15).

I interviewet med Anette snakkede hun blandt andet omkring, at netop det at emnet kommer på banen og bliver en del af hverdagen kan være det som kan hjælpe i en bedre retning. Det at man som socialrådgiver ansat i en virksomhed/kommune er åben omkring at snakke omkring LGBT+ med sine kolleger som hverdags snak lige som alt andet. Som nævnt tidligere i analysen hvor man skal gøre det acceptabelt at snakke om seksualitet og kønsidentitet for borgeren, kan dette også være gældende for arbejdspladsen. Ved at man som person taler om et emne, der normalt ikke er en del af samtaler, men man anvender det naturligt, kan det være med til at skabe mere åbenhed omkring emnet og altså herunder emnet om LGBT+.

Udover dette vil undervisning og kurser på arbejdspladser kunne være med til at skabe mere forståelse og inklusion på LGBT+ området. Et online kursus lavet med 24 socialarbejdere i Tyrkiet, hvor 12 personer skulle være i en neutrale gruppe, og 12 andre skulle modtage undervisning i LGBT+ området (Kara & Serpen, 2022). Dette online kursus handlede blandt andet om at se videoer omkring LGBT+, oplæg om forskellige LGBT+ emner samt diskussioner med hinanden omkring dette og mere. Det som undersøgelsen viste til sidst ud fra spørgeskemaer tildelt de 24 deltagende socialarbejdere, var at de 12 som havde modtaget undervisning på området, havde mindre tendens til at tage homofobiske

end de 12 i den neutrale gruppe svar til slut. Flere af socialarbejderne der deltog i undersøgelsen, var aktive i diskussionerne løbende, og det gav derfor en mere nuanceret synsvinkel på LGBT+ området (Kara & Serpen, 2022). Derved kan man påpege at introduktionen og muligheden for at snakke med fagpersoner om et emne kan være med til at skabe større inklusion for LGBT+ området i socialrådgiverfaget. Når Anette fortæller dette at tale med hinanden omkring LGBT+ kan være en god frontløber for at have det in mente, tænker jeg helt sikkert hun har ret i. Det er dog ligeledes relevant at huske undersøgelsen ikke blot giver et rum til at snakke om det, men også gav undervisning og formidlede viden til socialarbejderne netop for LGBT+ området. Så lige som det er relevant for uddannelsen at skulle videregive viden inden for LGBT+ området, så er det også relevant ude i det sociale arbejde. Netop fordi at ikke alle har viden på området på forhånd, og hvis de ikke har modtaget uddannelse hvor LGBT+ har været en del af undervisningen, er det relevant for disse socialrådgivere også. Man ser ofte at ansatte deltager i kurser omkring forskellige nye relevante faggrunde for ens arbejde, og da LGBT+ er sådan en relevant ting netop nu, kan det give mening for socialrådgiverens arbejde i fremtiden.

Fremtiden

Hvad fremtiden bringer, kan helt klart være svært at forudse. Men med udgangspunkt i alt det som analysen har sagt indtil nu viser det at vi er i gang med en proces hvor tingene ændrer sig. LGBT+ området er et emne som er relevant for socialrådgiverfaget i et eller andet omfang det er svært at komme uden om.

“[...] Vi er simpelthen i forandring og vi skal gå med på bølgen, og det er vi også og heldigvis for det går bølgerne jo heldigvis fremad. Det er jeg også nødt til at sige til folk, der siger, hvad er det også for noget. Vi er i gang med en forandring. Det er et paradigmeskifte. Der sker nogle ting nu, og vi kan lige så godt tage det imod, fordi at det er vejen frem” (Bilag 1, Side 33, linje 10-14).

Anette forklarer meget godt den forandring vi går igennem, og at vi er nødt til at omfavne denne forandring der sker. Igennem analysen viser empiriske undersøgelser og teori på socialrådgiverområdet hvordan at LGBT+ er relevant netop i uddannelse og arbejdede på

socialrådgiverområdet. Igennem interviewet med Anette, som har et stort kendskab i til seksualitet og køn intensitet på det sociale arbejdes område, har hun fortalt omkring hendes forståelse af netop dette område. For fremtiden betyder dette at der netop er en ændring der kan være behov for at skal ske.

“Men prøv at hør. Det er en del af dit arbejde om du vælger det det eller ej. Det er en del af dit arbejde” (Bilag 1, Side 33, linje 15-17).

Det fremtidige arbejde indenfor LGBT+ og socialt arbejde har stor sammenhæng. Det er en del af dit arbejde som socialrådgiver at skulle kunne håndtere forskellige typer af mennesker, herunder også LGBT+ personer. Uddannelsen til socialrådgiver skal forberede dig på det arbejde du kan komme ud og skal have som færdiguddannet. Denne uddannelse indebærer altså det overordnede blik på, hvordan verden er og hvordan mennesker er. For at man som person kan vide hvordan mennesker er, skal vi vide hvordan forskellige mennesker er og ikke blot den normative synsvinkel. Derfor ser jeg at LGBT+ kommer til at skulle fylde mere i uddannelse og i arbejde indenfor socialrådgiver i fremtiden.

Diskussion

I diskussionen vil der være fokus på tre overordnede emner. To af dem vil være blevet analyseret i analysen og jeg derfor nu vil diskutere mit blik på netop dette. Det ene af dette ville være med fokus på den undervisning vi modtager på socialrådgiveruddannelsen, og hvad det kan indebære at modtage undervisning i seksualitet, køn og LGBT+. Derudover vil det også være og kigge på fremtiden og hvad jeg eventuelt mener der kunne være relevant for både uddannelsen og det arbejde socialrådgiveren har. Det tredje emne er et emne som kort bliver nævnt i mit metodeafsnit omkring indhentning af egen empiri. Det ville være med fokus på det at community arbejde inden for LGBT+ kunne have en indflydelse på det sociale arbejde. Jeg vil diskutere hvordan dette kunne have været en god faktor og inddrage i min analyse, hvis det havde været muligt.

Community arbejde inden for LGBT+

I dette afsnit vil jeg sætte fokus på, hvordan at community arbejde eventuelt kunne have haft en indflydelse på min analyse og dermed også på svaret på min problemformulering. Community arbejde inden for LGBT+ var nemlig min første indskydelse, inden jeg påbegyndte min bacheloropgave. Som nævnt i metodeafsnittet omkring indhentning af egen empiri forsøgte jeg at komme i kontakt med forskellige NGO'er ude i lokalsamfundet inden for LGBT+. Dette var ikke muligt da jeg stødte ind i flere forskellige barrierer som betød at jeg ikke kunne komme til at interviewe nogen fra lokalsamfundet inden for LGBT+.

I mit forsøg på at komme i kontakt med personer i lokalsamfundet som jeg kunne interviewe, oplevede jeg desværre at dette ikke var en mulighed. Jeg oplevede at flere af de forskellige virksomheder eller organisationer afviste mig. Flere afviste på baggrund af manglende ressourcer i forhold til at skulle snakke med mig. Det man kan snakke om i forhold til at det ikke var muligt er at netop der er et problem. Det kunne være i forhold til det opsøgende arbejde indenfor det sociale arbejde og LGBT+. Ligeledes havde jeg fornemmelse af at nogle jeg kontaktede, ikke havde en stor tillid til hvorfor jeg ville snakke med dem. Det gav mig derfor et indtryk af, at det sociale arbejde og LGBT+ lokalsamfundet ikke har tillid etableret mellem sig. På den måde kan man også se den mangel på at community arbejde bliver inddraget i det sociale arbejde som socialrådgiver. Da det netop ikke var muligt at komme i kontakt med lokalsamfundet inden for LGBT+ måtte jeg gå en anden vinkel for min opgave.

Her kan man blandt andet kigge nærmere på community psykologien, som handler om at se menneskers problemer og ressourcer der hvor de er, og man skal hermed også arbejde med dem hvor de står (Berliner & Refby, 2004). Community psykologien sætter fokus på at se sammenhængen mellem en persons livssituation og det samfund, den community de er i. I forhold til LGBT+ og hvad det kunne have givet at arbejde med community psykologien handler det om det fokus der kunne være kommet på LGBT+ personers situation der hvor de står. Som nævnt i analysen er det vigtigt at man møder borgere på deres niveau og ser deres ressourcer og udfordringer fra deres synsvinkel. Ved at anvende community psykologi og kommer ud i lokalsamfundet, og snakke med mennesker der er omkring LGBT+ personer generelt vil det have sat fokus på netop at møde borgeren i deres livssituation. Der ville komme fokus på de forhold der er mellem LGBT+ personer og de sociale forudsætninger de opholder sig i. På den måde vil community psykologi være med til at skabe en nuance der gør, at vi ikke udelukkende ser en person inde fra, men også ser på de omgivelser de er i (Berliner & Refby, 2004). Dette henviser også tilbage til analysens fokus på den bio-psyko-sociale model at vi netop skal have fokus på de sociale omgivelser der er omkring LGBT+ personer for at kunne skabe en bredere forståelse for deres livssituation (Engel, 1977).

I forhold til opgaven kunne det have været med til at skabe en mere nuanceret analyse, hvor der var fokus på både den professionelle socialrådgiver og det sociale arbejde der udføres i lokalsamfundet. Min analyse arbejder derfor ud fra udelukkende en vinkel og dette perspektiv omkring community psykologi kunne have bidraget til at forstå LGBT+ og det sociale arbejde der skal udføres med disse borgere på en helt anden måde.

Selvom det ikke har været muligt at inddrage det lokale samfund til at deltage i opgaven, tror jeg at det lokale samfund inden for LGBT+ er relevant i det sociale arbejde. Derfor vil det kræve undersøgelser i fremtiden, som har muligheden for at komme tættere på lokalsamfundet end jeg havde. Ved at inddrage mere viden omkring dette i fremtiden, kan det give ændringer som kan være med til at forbedre forholdet mellem det professionelle sociale arbejde, og det sociale arbejde der udføres i lokalsamfundet inden for LGBT+.

Undervisning i seksualitet, kønsidentitet og LGBT+ på socialrådgiveruddannelsen

Om lidt afslutter jeg socialrådgiveruddannelsen efter tre og et halvt år. I disse tre og et halvt år har vi lært en ufattelig bred vifte af informationer som peger i retningen af mange forskellige målgrupper. Vi lærer om alt fra fysiske handicap, psykiske handicap, anden national oprindelse, fattigdom og hjemløshed og meget mere. Dette viser at uddannelsen sætter fokus på at vi skal lære mange menneskers baggrund at kende og have en stor viden. Vi får under uddannelsen sat fokus på at vi lære borgeren vi nu engang sidder overfor at kende dem som de er, og hvor de er i livet. Vi skal kunne snakke med dem hvor de er i deres liv og det er netop derfor at vi lærer om så mange forskellige situationer borgeren kan stå i. Men en ting vi ikke lærer omkring under uddannelsen, er seksualitet, kønsidentitet og LGBT+.

Det ville altså sige at en stor målgruppe af mennesker i verden og specifikt i Danmark ikke bliver introduceret på socialrådgiveruddannelsen og mere specifikt i Aalborg. Jeg finder det vigtigt at vi bliver introduceret til netop dette emne for at vi ved hvordan andre personer end dem man måske selv har i sin omgangskreds/sig selv har det i forhold til seksualitet og kønsidentitet. Hvis man ikke bliver introduceret for forskellige orienteringer, vil det kunne blive svært at håndtere det ude i arbejdet som socialrådgiver. Når vi på uddannelsen har undervisning i etnicitet, så lærer vi omkring den diskrimination de oplever og derudover deres generelle problemstillinger i deres liv. Indenfor LGBT+ vil der også være problemstillinger og diskrimination, men dette der er ikke noget vi som socialrådgiver kender til fagligt.

På socialrådgiveruddannelsen modtager vi ligeledes undervisning i stigmatisering som en helhed (Fahnøe, 2016). Vi får forståelsen af hvad stigmatisering er og hvordan at mange målgrupper ville kunne opleve at blive stigmatiseret i samfundet og hvorfor dette ville kunne ske for udsatte målgrupper. Den undervisning vi modtager er meget bred og viser ikke så stort et fokus på hvem der kan være en højere risiko for at opleve stigmatisering. Uddannelsen er nødt til at skulle være bred da det sociale arbejde er et bredt felt som kan indeholde mange målgrupper, men hvornår er det at man kan sige at en målgruppe er bred nok til at introducere. Inden for stigmatiseringsbegrebet er det at en gruppe af mennesker bliver set som værende på en bestemt måde fordi de tilhøre den gruppe af mennesker de nu engang gør. Derved er LGBT+ personer i denne risikogruppe for netop at opleve

stigmatisering og i sidste ende marginalisering og blandt andet som nævnt tidligere bliver LGBT+ personer tydeligere i samfundet på grund af større accept omkring det. Det betyder dog ikke de ikke stadig oplever stigmatisering, det er måske bare mere tydeligt hvor stor en gruppe LGBT+ egentlig er. Når det er så stor en målgruppe der er i risiko for netop stigmatisering, er det relevant for undervisningen at indre LGBT+ målgruppen som et eksempel på hvem der kan opleve stigmatisering og hvordan (Fahnøe, 2016).

Ved ikke at få en faglig forståelse for en målgruppe vil vores personlige holdninger og tilgange komme til at fylde i vores arbejde. Dermed vil man som socialrådgiver ikke have en faglig forklaring på, hvordan man skal håndtere specifikke situationer, hvor seksualitet og kønsidentitet er en faktor. Der vil dermed kunne være en risiko for at LGBT+ personer vil opleve at blive behandlet ulige i et system. Derfor kan det være vigtigt, at man under uddannelsen til socialrådgiver introducerer fagligt for forståelsen af seksualitet, kønsidentitet og LGBT+. Det handler om at forstå menneskers livssituation og behov i verden, og nej, vi kan ikke forstå alle mennesker 100 procent. Det handler blot om at hvis man tydeligt kan se en målgruppe der fylder en stor del af befolkningen, er vi nødt til at inddrage dem og deres livssituation under uddannelsen til socialrådgiver. Selvfølgelig er vi også nødt til at være kritisk i forhold til hvordan vi kan undervise i netop dette, da der på nuværende tidspunkt ikke er en særlig stor mængde teoretisk eller empirisk materiale omkring LGBT+ og socialt arbejde. Derfor er det også relevant at man på forskningsområdet har fokus på netop dette emne, sådan at der kan skabes mere materiale og derved gøre det nemmere at undervise i målgruppen. Det tyder dog på at det ikke er helt underligt at skulle have seksualitet og mere specifikt LGBT+ ind over arbejdet i socialrådgiverfaget eftersom at der er en bog specifikt på området (Jessen & Lysholdt, 2023). Bogen handler om at forstå seksualitet i det sociale arbejde og hvordan der er sammenhæng mellem de to områder. Man ser den tydelige sammenhæng af og forstå at seksualitet, kønsidentitet og specifikt LGBT+ er relevant for socialrådgiverfaget fordi det påvirker mange og det at have viden omkring en målgruppes livssituation kan være med til at skabe en bedre dynamik i arbejdet med borgeren. Som socialrådgiver handler det om at møde borgeren hvor de står, og hjælpe dem på bedste vis og kigger man nærmere i bogen ser man at seksualitet og kønsidentitet har stor betydning for mange borger, specielt unge borgere (Jessen & Lysholdt, 2023).

Det virker derfor relevant for uddannelsen til socialrådgiver at inddrage undervisning i seksualitet, kønsidentitet og LGBT+. Nogle uddannelsessteder i Danmark introduceres i en lille mængde omkring netop noget af dette og jeg finder det relevant at vi inddrager det generelt på uddannelser i hele Danmark og dermed også specifikt på Aalborg Universitet.

Fremtiden for socialrådgiverfaget samt uddannelsen i forbindelse med seksualitet, kønsidentitet og LGBT+ området

Skal man undersøgere nærmere på hvad fremtiden kan indebære for socialrådgiverfaget og uddannelsen hertil, hvis man undersøger nærmere på og inddrage LGBT+ området, vil der være flere forskellige ting der kunne være relevante.

Noget af det fremtiden kan indebære, er fokus på diversitet og inklusion, det er ikke blot gældende for LGBT+ men er et generelt fokus der kan være vigtigt i fremtiden. Grunden til det kan være vigtigt er at på baggrunden af det øgede fokus der er på nuværende tidspunkt i samfundet om inklusion som en generel ting. Derved er det også relevant for det fremtidige sociale arbejde og dermed også socialrådgiveruddannelsen. Seksualitet og kønsidentitet er et emne som der i nutiden har et stort fokus, så når man som socialrådgiver møder mennesker i sit arbejde, vil der kunne være en stor sandsynlighed for at det er en realitet hos dem man møder. Og det første sted man vil kunne starte med at vise denne inklusion inden for socialrådgiverfaget, er på socialrådgiveruddannelsen. Ved at inddrage pensum med viden omkring seksualitet, kønsidentitet og LGBT+ vil man netop blive gjort mere opmærksom på emnet. Undervisningen kan være forskellige metoder, det kan være forelæsninger fra personer der har nær viden omkring seksualitet, kønsidentitet og/eller LGBT+ inden for socialt arbejde. Blandt andet kunne det være gennem gæsteforelæsere så som tidligere anvendte informant Anette Jessens medforfatter Joan Lysholdt som i forvejen underviser på socialrådgiveruddannelsen i Åbenrå. Da der ikke er mange muligheder for social faglige personer der har nærmere viden om omkring seksualitet, kønsidentitet og LGBT+ vil det også kunne være brede sig ud uden udenfor det sociale arbejdes verden. Det ville kun være forskere eller andre eksperter indenfor seksualitet, kønsidentitet og/eller LGBT+. Dette vil man også blandt andet kunne gøre i forhold til det øget fokus vi har på det mentale sundhed og man derfor vil kunne inddrage psykologiske faktorer omkring hvordan det påvirker mennesket mentalt at måske føle sig som en

afstikker fra normen i forhold til seksualitet eller kønsidentitet. Man vil derfor kunne inddrage undervisning fra psykologer eller andre der har fokus på forståelsen af seksualitet og kønsidentitet i forhold til det mentale helbred.

I forhold til at tænke på at uddannelsen har et tidsrum og man derfor måske ikke ville være plads til at inddrage nye store emner, vil man kunne se på få undervisning gange. Det behøver netop ikke at skulle være et helt modul der indeholder overskriften seksualitet, kønsidentitet og LGBT+ men derimod være en introduktion til emnet. Efterfølgende denne introduktion til emnet vil det så være relevant og inddrage noget om emnet i Case arbejde under eksamen der i forvejen udføres i løbet af uddannelsen. Det vi har set på nuværende tidspunkt, er blandt andet at der er blevet inddraget at den borger i casen til en eksamen har en anden etnisk baggrund, og det er derfor også er at fokuspunkt men ikke er hvad opgaven måske egentlig handler om. Herved vil det kunne være relevant at man i en Case under eksamens arbejdet inddrager, at en person eventuelt havde en kønsidentitet eller seksualitet der ikke var den normative.

På den måde vil det blive inddraget som en integreret del af eksamen som socialrådgiverstuderende, som det også vil kunne opstå i arbejdet som færdiguddannet.

Det er en måde vi kan se på fremtiden i forhold til uddannelse, men det vil også kunne være et fokus i forhold til de socialrådgivere der allerede er ude i arbejdet på nuværende tidspunkt. At man netop også ude på arbejdspladserne sætter fokus på at seksualitet, kønsidentitet og LGBT+ er relevant i forhold til det sociale arbejde. Når man sidder som socialrådgiver vil man opleve at skulle deltage i forskellige kurser i løbet af sin arbejdstid. Dette gør man for at udvikle socialrådgiverens vidensområde og derved er det også relevant i forhold til udvidelse af netop dette vidensområde. Så en måde at man i fremtiden kan sikre at socialrådgiver dig er uddannet uden at have fået undervisning i seksualitet og køn identitet, netop har viden omkring emnet. På den måde kan man altså sikre sig at vi holder fast i den tankegang omkring at det er relevant at vide noget omkring dette emne for at kunne arbejde helhedsorienteret som socialrådgiver. Der vil kunne være udfordringer i at skulle efteruddanne eller deltage i kurser, fordi ikke alle arbejdspladser måske har muligheden eller ressourcerne til netop dette. Det er derfor jeg mener at det kan være yderst relevant under uddannelsen og at det derfor kan være en nødvendighed at prioritere for at skabe socialrådgiver der er langt mere

helhedsorienteret i borgerens situation. Som det blev talt om med informanten, så handler det om at blive gjort opmærksom på emnet og måske virkelig ikke fordi man skal lære så meget. Det handler om at man som socialrådgiver også er åben for at borgeren kan have nogle oplevelser i forhold til seksualitet og kønsidentitet som de kan have behov for at snakke om. Det kan være altafgørende for borgers oplevelse af mødet med en socialrådgiver, at socialrådgiveren netop virker åben og positiv nysgerrig på hvem de er som person og for nogen vil det også indebære seksualitet og kønsidentitet.

Fremtiden er en bred ting i forhold til socialrådgiverfaget og socialrådgiveruddannelsen. Derfor er det ikke sikkert at de pointer jeg er kommet med ovenstående, er måden at gøre det på. Det handler om at sætte fokus på seksualitet, kønsidentitet og LGBT+ generelt i det sociale arbejde. Hvis dette fokus kommer tydeligere til udtryk i fremtiden i løbet af socialrådgiveruddannelsen eller i det sociale arbejde efterfølgende, vil det være i min tanke det vigtigste for fremtiden. Som socialrådgiver er den helhedsorienterede tilgang noget af det allervigtigste i vores arbejde. Det er blandt andet noget af det første vi bliver introduceret for på uddannelsen, at vi skal have et helhedssyn i vores arbejde som socialrådgiver. Jens Guldager er blandt andet en af dem der introducerer os til helhedssynet i det sociale arbejde (Harder, 2011). Guldager fortæller os om at man i det sociale arbejde skal se sammenhængen mellem individet selv, familien, grupper og samfundet. Det vil altså sige at det menes at man skal have blik for netop disse områder når man har med borgere at gøre, for ellers kan der være en risiko for at man misser noget af en persons livssituation. I forhold til LGBT+ kan det derfor være relevant at inddrage viden omkring målgruppen i undervisningen, sådan at man får en forståelse af deres situation. Som analysen viser vil mange opleveproblemer omkring deres seksualitet og kønsidentitet og det er derfor en del af personen. For at vi netop kan opnå det helhedssyn som er meget vigtigt inden for det sociale arbejde er det derfor relevant at man har viden omkring seksualitet og kønsidentitet for at kende til hele personen. Guldager fortæller netop at helhedssynet er vigtigt for det sociale arbejde, men hvis vi som socialrådgivere ikke har viden omkring hvad der kan være vigtigt at indhente information om kan det være svært at skabe dette helhedssyn (Harder, 2011).

Det er forskelligt hvordan vi vurderer at man bedst kan være helhedsorienteret, men i bund og grund har jeg en opfattelse af at alle er enige om at viden er vigtigt. Viden omkring borgeren og det at have

AALBORG UNIVERSITET

Socialrådgiveruddannelsen

en faglig baggrund ind i dette arbejde. Så for mig er metoden på hvordan vi skaber mere fokus på dette emne ikke det mest relevante, men det mest relevante er at vi netop har fokus på det.

Konklusion

Hele fokuset i projektet har været at skulle besvare følgende problemformulering: “Hvordan skal man som socialrådgiver forholde sig til LGBT+ personer og hvordan kan det være et område der er behov for at blive oplyst for socialrådgiveren?” I følgende afsnit vil der blive præsenteret de resultater, analysen og diskussionen har givet os samlet i en konklusion for at svare på problemformuleringen.

Igennem analysen er det blevet klart at LGBT+ personer oplever forskellige problemstillinger såsom stigmatisering, manglende anerkendelse med mere i deres liv. Det er ikke nødvendigvis unikke problemstillinger i forhold til andre, men de kan være i risiko for at opleve det i en stor grad. Det bliver også igennem analysen tydeligt, at der er forskellige vinkler ind i arbejdet med LGBT+ personer som socialrådgiveren kan have for at skabe et trygt rum for det individ man sidder over for. Det kan blandt andet vurderes, at den stigmatisering og manglende anerkendelse de oplever kræver, at socialrådgiveren viser dem de godt kan opnå anerkendelse eller at de ikke bliver stigmatiseret hos socialrådgiveren. Det kommer også i analysen frem, at kommunikationen er vigtigt i arbejdet med LGBT+ person som det er med alle en socialrådgiver, skal snakke med. Det vurderes dog at det kan være relevant at man er mere opmærksom på den inddragende og anerkende kommunikation hos LGBT+ personer. Netop fordi der kan være en risiko for at det er noget af det som har været svært for dem i andre situationer i deres liv. Derfor skaber man som socialrådgiver et mere åbent rum for LGBT+ personer.

Disse punkter svarer på den første del af problemformuleringen som er: Hvordan skal man som socialrådgiver forholde sig til LGBT+ personer. Svaret er netop at man skal have respekt, vise anerkendelse og anvende gode kommunikationsstrategier i samtaler med LGBT+ personer. Socialrådgiveren skal huske personen de sidder over for og netop deres livssituation sådan at man kan udføre det bedst mulige samarbejde.

Derudover er det gennem analysen blevet tydeligt at oplevelsen af socialrådgiverens faglige viden omkring LGBT+ området ikke er særligt udbredt og at informanten i analysen ofte skal være hende der bringer viden til folk. Derved viser analysen at området omkring socialrådgiver og seksualitet, kønsidentitet og LGBT+ ikke er et fuldt oplyst område og at der derfor kan være mangler på området.

I løbet af analysen og diskussionen bliver det ligeledes gjort tydeligt at socialrådgiveruddannelsen også har en indflydelse på den faglige viden man har i arbejdet. På socialrådgiveruddannelsen i Aalborg og de fleste andre steder i landet er der ikke undervisning i seksualitet, kønsidentitet og LGBT+. Det er derfor ikke et område som man er blevet introduceret for på uddannelsen som man kan have med sig af baggrundsviden når man skal ud og arbejde som socialrådgiver efterfølgende. Man har derfor ikke en faglig viden til at skulle forholde sig til seksualitet, kønsidentitet og LGBT+ når man arbejder som socialrådgiver. Denne viden vil man selv skulle tage ud og indhente når man så ser det relevant i sit arbejde, i stedet for man allerede ved en smule om området.

Dermed besvarer det den sidste del af problemformuleringen: hvordan kan det være et område der er behov for at blive oplyst for socialrådgiveren?

At uddannelsen er et relevant sted at gå hen og kigge i forhold til hvordan LGTB+ kan være et område der kan blive bedre oplyst sådan at den færdiguddannede socialrådgiver står med en bedre faglig baggrund til at skulle arbejde med LGBT+ personer.

Det vil hermed sige at opgaven viser hvordan seksualitet, kønsidentitet og LGBT+ er et relevant vidensområde for en socialrådgiver at skulle inddrage i sit arbejde. Det er et fokuspunkt, som man skal undersøge hvordan kan løses bedst muligt, og her vil der være flere forskellige muligheder for netop dette. Det kan ikke konkluderes at der vil være en bestemt løsning der vil kunne sikre at LGBT+ området bliver et mere og bedre oplyst emne for socialrådgiveren. Der vil være flere forskellige løsninger og nogle af de eksempler der er blevet fremvist i løbet af opgaven, er uddannelse, herunder både socialrådgiveruddannelsen men også efteruddannelse for personer der allerede er i arbejdet.

Dertil viser det afslutningsvis at der er fokuspunkter for socialrådgiveren i arbejdet med LGBT+ personer der er relevante for deres arbejde. Det er ligeledes et område der skal oplyses bedre for at skabe bedre fundament for arbejdet som socialrådgiver.

Litteraturliste

- Berliner, P. & Refby, M. H. (2004) Community psykologi – en introduktion. In Berliner, P. (ed).
Fællesskaber – en antologi om community psykologi, pp. 17 – 36. København:
Frydenlund
- Bundesen, P. (2015). Sociale problemer. Hans Reitzels Forlag
- Christensen, M.L. (1994). Hermeneutik - fortolkning og forståelse. Biblioteksarbejde nr. 41
- Christensen, M. (2021). Hermeneutik. I videnskabsteori og socialt arbejde - en grundbog.
Samfundslitteratur
- Engel, G.L. (1977). The need for a New medical model: A Challenge for biomedicine.
- Engen, M. & Nielsen, V. B. (2022) Problembaserede undersøgelser på socialrådgiveruddannelsen.
Hans Reitzels Forlag.
- Fahnøre, K. (2016). Fattigdom, marginalisering, stigmatisering og institutionelle identiteter I: *Jensen, B.M & Schiermacher, I. Udsatte voksne og socialt arbejde*. Hans Reitzels Forlag.
- Fredriksen-Goldsen, K.I. , Woodford, M.R., Luke, K.P., Gutiérrez, L (2011) SUPPORT OF
SEXUAL ORIENTATION AND GENDER IDENTITY CONTENT IN SOCIAL
WORK EDUCATION: RESULTS FROM NATIONAL SURVEYS OF U.S. AND
ANGLOPHONE CANADIAN FACULTY
- Greve, J., Østergaard, S.V., Andersen, M. & Thomsen, M.K. (2022). Kortlægning af homo- og
biseksuelles samt trans- personers levevilkår og samfundsdeltagelse. VIVE.
<https://www.vive.dk/media/pure/0xgel1vk/8565518>
- Harder, Margit (2011) Helhedssyn – et begrebs udvikling, kap 1 s. 27 – 45 i Harder, Margit og Nissen,
Maria Appel (2011) Helhedssyn i socialt arbejde, Akademisk forlag
- Hein, H.H. (2019) Motivation. Motivationsteori og praktisk anvendelse. København: Hans Reitzels
Forlag
- Hjemløse i Danmark. (s.d.). Blå kors Danmark. <https://blaakors.dk/viden-fakta-ogstatistik/hjemloese-i-danmark>
- Ingemann, J, Kjeldsen L. mf. (2018): Kvalitative undersøgelser i praksis - viden om mennesker og
samfund. København: Samfundslitteratur
- Ingemann, J.H. Mfl. (2018). Kvalitative undersøgelser i praksis. Samfundslitteratur.

- Jessen, A.C & Lysholdt, J. (2023). Samtaler om sex og seksualitet i socialfagligt arbejde med unge. Akademiske Forlag.
- Kara, Y & Serpen, A.S (2022) Online group work with social workers to enhance skills for working with LGBTQIA+ people <https://www-tandfonline-com.zorac.aub.aau.dk/doi/full/10.1080/01609513.2022.2053030#d1e509>
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2015). Interview. Det kvalitative forskningsinterview som håndværk. Hans Reitzels Forlag.
- LGBT+ Hvad og hvor mange?. (2023). Institut for menneskerettigheder. <https://menneskeret.dk/lgbt-barometer/lgbt-hvad-hvor-mange>
- Nielsen, D.K. (2022). Ekspert: Kommuner behandler LGBT+ personer vidt forskelligt. Dansk socialrådgiverforening. <https://socialraadgiverne.dk/faglig-artikel/ekspert-kommuner-behandler-lgbt-personer-vidt-forskelligt/>
- Om mig. (n.d.). <https://anettecronejessen.dk/om-mig/>
- Paludan-Müller, L. (2016). Arbejdets betydning og identitet. I Goli. M & Hansen. L *Beskæftigelsespolitik og socialt arbejde*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Ramirez, M (2014) An Examination of Homophobia and Social Work Practice Among a Sample of School Social Workers

Bilag

Bilag 1: Transskriberet interview LGBT+